

Kees Scheepens, eigenaar van Farmula One: “Varkenshouders investeren te weinig in kennis over gezondheid”

Tekst en beeld: René Stevens

Veterinair adviseur Kees Scheepens ziet dat er op veel bedrijven nog wat schort aan het gezondheidsmanagement. Mede daardoor blijft het antibioticagebruik hoog.

Dierenarts en veterinaire adviseur Kees Scheepens verbaast zich over het kennisniveau van de Nederlandse varkenshouder als het over gezondheid gaat. Daar ligt volgens hem de sleutel tot gezondere dieren en het verlagen van het antibioticagebruik. Hij roept de sector op daar snel werk van te maken, voordat de overheid of de markt dat voor hen doet.

Hoe kijkt u tegen de mate van gezondheidsmanagement aan op de Nederlandse varkensbedrijven?
“Kijk eens naar het antibioticagebruik

wat al jaren structureel veel te hoog is. Dat is het bewijs dat er nog heel veel is te verbeteren.”

Hoe is het gezondheidsmanagement in uw ogen naar een hoger niveau te tillen?

“Het gaat om zorgvuldig zijn bij alles wat je doet in de stal. Er bestaan geen feilloze huisvestings-, klimaat- of voersystemen dus de varkenshouder moet altijd alert zijn. Hij moet vandaag al zien dat een varken morgen ziek wordt. Dat is het vakmanschap dat nodig is om de gezondheid echt te verbeteren.

Wat ik vooral mis in de praktijk is de basiskennis over gezondheid. Wie weet er bijvoorbeeld hoe de weerstand van een varken werkt of hoe kiemen een bedrijf binnenkomen. Er zijn helaas maar weinig ondernemers die echte kennis in huis hebben. De meesten leunen op de kennis van de dierenarts of andere adviseurs. Er is meer sprake van reageren dan acteren. Bij acteren gaat het erom dat mensen bewust nadenken over het verlagen van de gezondheidsrisico's. Bij reageren gaat het vooral om de inzet van medicijnen.”

Wat moet er veranderen om dat te doorbreken?

“Het kennisniveau van de varkenshouder moet gemiddeld omhoog. Dat begint al bij de MAS en de HAS. Het niveau van varkensgezondheid en -management van die opleidingen is laag. Ook investeren varkenshouders over het algemeen weinig in verhoging van eigen kennisniveau. Daardoor zijn ze sterk afhankelijk van de dierenarts als het over gezondheidszaken gaat.”

Is dat zo erg dan?

“Een dierenarts heeft altijd een commercieel belang om medicijnen te verkopen. Ik heb het zelf jaren ondervonden en dat was één van de redenen dat ik geen praktiserend dierenarts wilde zijn. Door de commercie is er minder tijd om samen met de varkenshouder echte verbeteringen door te voeren. De scheiding van verkoop en advies op dierenartsenpraktijken is een stap in de goede richting.”

De afgelopen jaren is er, mede door de komst van SPF, toch veel meer aandacht voor gezondheid?

“Dat is wel zo, maar het gaat zeer langzaam. Al 20 jaar geleden heb ik samen met twee Wageningse professoren een stuk gepubliceerd over het SSF-systeem, ofwel Specific Stress Free-systeem. In dat rapport hebben we gewezen op zaken om kiemen buiten te houden en te voorkomen dat kiemen zich tussen diergroepen verspreiden. Alles wat in dat rapport stond is nog steeds actueel. Het nut van vaccineren, het optimaliseren van de huisvesting en klimaat, het niet scheiden van biggen en noem maar op. We zijn 20 jaar verder, we hebben de varkenspest meegemaakt maar er is nog heel weinig veranderd. Weet je wat veranderd is? Het antibioticagebruik, dat is alleen maar toegenomen.”

Ziet u dan helemaal geen vooruitgang?

“Er is een redelijke groep varkenshouders die goed bezig is en samen met de dierenarts planmatig aan een hogere gezondheidsstatus werkt. Dat doen ze bijvoorbeeld met vaccinatieprogramma's in plaats van antibiotica, structurele verbeteringen aan het klimaat en de huisvesting en voorkomen dat kiemen binnenkomen en zich binnen het bedrijf verspreiden. Maar helaas zie ik ook varkenshouders die er niets aan doen, en dat is vragen om problemen.”

Iedereen kan in Nederland varkens houden.

“Ja, dat is eigenlijk heel vreemd. Ik geloof niet in wettelijke regulering, maar ik zie wel wat in een systeem waarbij varkenshouders beoordeeld worden op hun eigen vakmanschap. Nu wordt met elkaar over het aantal gespeende biggen of de biggenprijs gesproken. Dan zouden ze kunnen praten over het aantal 'sterren' dat ze hebben gekregen voor hun vakmanschap, de manier waarop ze varkens houden en verzorgen. Ook de markt kan daar bij aansluiten. Vion neemt bijvoorbeeld geen varkens meer af van iemand met minder dan 1 ster. Het is maar wat hardop denken, maar het is toch vreemd dat de overheid straks moet ingrijpen en de sector het niet zelf kan. Voormalig minister Verburg, en ook Bleker, wil 50 % reductie van het antibioticagebruik binnen drie jaar. Ik denk dat de sector daar een hele kluit aan heeft. Ik weet niet of daar voldoende tijd voor is. Overigens denk ik dat de markt op termijn gaat reguleren als de overheid dat niet doet. Varkenshouders vergeten nogal eens dat ze voedsel aan het produceren zijn. De consument geeft duidelijk aan geen vlees te willen met residuen en/of resistentie.”

Speelt de sterke bedrijfsontwikkeling nog een rol in de mate van gezondheidsmanagement op bedrijven?

“In principe niet. Of je nu 35 of 1.000 zeugen hebt, het gaat erom dat een ondernemer de zeugen individueel kan beoordelen. Ook de wijze waarop een ondernemer naar de zeugen kijkt, maakt verschil. Voor de één is een zeug een middel om geld te verdienen, voor de ander is het een dier met een eigen intrinsieke waarde. Het individueel blijven beoordelen van zeugen hoeft een varkenshouder natuurlijk niet zelf te doen. Personeel kan dat ook prima, maar moet dan wel kennis en ervaring hebben om dat goed te doen. Als je een Pool in dienst hebt die amper Nederlands kan lezen, is het misschien raadzaam om de werkinstructies ook in het Pools te hebben. Anders is het niet erg vreemd dat hij de verkeerde medicijnen spuit. Zo basaal is het vaak. Ik zie in de praktijk grote verschillen tussen de manier waarop varkenshouders met hun dieren bezig zijn. Vergelijk het maar met een rijbewijs: iedereen met een rijbewijs mag auto rijden, maar er zijn genoeg mensen die in de loop der jaren gewoontes hebben ontwikkeld waardoor ze of Formule 1-rijder geworden zijn of eigenlijk niet meer bekwaam zijn om achter het stuur plaats te nemen.”

Wat ik vooral mis in de praktijk is basis-kennis over gezondheid

Profiel van Kees Scheepens

Kees Scheepens (51) studeerde in 1986 af aan de Universiteit Utrecht als dierenarts en promoveerde in 1991. Vanaf die tijd is hij bij een dierenartsenpraktijk in Limburg als varkensdierenarts aan de slag gegaan. In 1998 heeft Scheepens drie jaar in het Verenigd Koninkrijk gewerkt als veterinair directeur bij PIC. In 2001 kwam hij terug naar Nederland en begon met zijn eigen veterinair adviesbureau Farmula One.

Farmula One heeft drie poten. De eerste is het concept Varkenssignalen. Vooral bekend van het gelijknamige boek, maar Scheepens geeft onder die naam ook trainingen en lezingen aan varkenshouders en dierenartsen. De tweede poot is de Colostrum Quality Counter, waarmee passieve immuniteit (antistoffen via biest van de zeug) van biggen bepaald kan worden. Tot slot wordt Scheepens als onafhankelijk veterinair adviseur ingeschakeld door externen voor specifieke gezondheidsproblemen op varkensbedrijven. Scheepens werkt in Farmula One samen met dierenarts/ingenieur Marrit van Engen.